

مثالات فقہیہ (۸)

برسے گستردہ فقہی

اخذ مال خراج و زکات از سلطان جائز

اقسام و احکام اراضی

تقریرات دروس خارج فقہ

حضرت آیت اللہ سید محمد رضا مدرسی طباطبائی یزدی دامت برکاتہ

تقریر متن: عبداللہ امیر خانی

استخراج منابع و روایات: جواد احمدی

عنوان و نام پدیدآور:	بررسی گسترده‌ی فقهی: اخذ مال خراج از سلطان جائز، اقسام و احکام اراضی / تقریرات دروس خارج فقه سید محمدرضا مدرسی طباطبائی یزدی؛ تقریر متن: عبدالله امیرخانی؛ استخراج منابع و روایات: جواد احمدی
مشخصات نشر:	قم: دارالتفسیر، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری:	۵۵۸ ص / وزیری
فروست:	مقالات فقهی: ۸
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۵۲۵-۴۱۸-۱
قیمت:	۲۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی:	فبا
یادداشت:	کتابنامه
موضوع:	احکام خراج، اقسام و احکام اراضی
موضوع:	فقه شیعه - مکاسب مجرمه
شناسه افزوده:	امیرخانی، عبدالله، ۱۳۵۴ -
شناسه افزوده:	احمدی، جواد، ۱۳۶۲ -
رده‌بندی:	۱۳۹۳/۲۴م۴ / ۱۳۹۳/۲۴م۴
رده‌بندی دیوینی:	۳۷۷/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی:	۲۵۱

شناسنامه

- عنوان / بررسی گسترده‌ی فقهی اخذ مال خراج و زکات از سلطان جائز، اقسام و احکام اراضی
- تقریرات دروس خارج فقه حضرت آیت الله سید محمدرضا مدرسی طباطبائی یزدی دانشمهرکانه
 - تقریر متن / عبدالله امیرخانی
 - استخراج منابع و روایات / جواد احمدی
 - ناشر / دارالتفسیر (قم، مخ، معلم، میدان روح الله - تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۴۲۱۲)
 - نوبت چاپ / اول - تابستان ۱۳۹۳
 - چاپخانه / اسوه - قم
 - قطع / وزیری
 - شمارگان / ۱۰۰۰ جلد
 - قیمت / ۲۵۰۰۰۰ ریال
 - شابک / ۹۷۸-۹۶۴-۵۲۵-۴۱۸-۱

دفتر مرکز پخش / قم - خ شهید، کوچه ۳۷، فرعی پنجم، پلاک ۱۲۶

تلفن / ۰۲۵۳۷۸۳۱۳۴۴ - ۰۹۱۹۶۶۵۴۰۸۱

www.qommpth.ir

Partoethaqaalain@yahoo.com

فهرست مطالب

اخذ مال خراج و زکات از سلطان جائر

- ادعای اجما بر جواز اخذ مال خراج و زکات از سلطان جائر ۲۳
- استدلال شیخ رحمه الله بر جواز اخذ مال خراج و اختلال نظام در صورت عدم جواز اخذ ۲۵
- نقد کلام شیخ رحمه الله ۲۶
- روایات دال بر جواز اخذ مال خراج و زکات از سلطان جائر ۲۶
۱. صحیحی ابی عبیده الحذاء ۲۷
- استدلال به فقره‌ی اول صحیحی ابی عبیده الحذاء ۲۸
- مفروغ الجواز بودن شراء اموال زکوی از سلطان جور در این روایت در نظر شیخ رحمه الله ۲۹
- بررسی کلام شیخ رحمه الله ۳۰
- اشکال محقق اردبیلی رحمه الله بر دلالت فراز اول روایت بر مطلب ۳۰
- نقد کلام محقق اردبیلی رحمه الله ۳۱
- اشکال شیخ بر کلام محقق اردبیلی رحمه الله ۳۳
- جواب بعضی بر اشکال شیخ رحمه الله ۳۴
- دفاع از اشکال مرحوم شیخ رحمه الله ۳۴
- استدلال به فقره‌ی دوم صحیحی ابی عبیده الحذاء ۳۵
- مفروغ الجواز بودن شراء اموال زکوی در این فقره در نظر شیخ رحمه الله ۳۶
- نقد کلام شیخ رحمه الله ۳۶
- استدلال به فقره‌ی سوم صحیحی ابی عبیده الحذاء ۳۷

- اشکال فاضل قطینی و محقق اردبیلی نسبت به دلالت فقره‌ی سوم روایت بر جواز شراء مال خراج..... ۳۸
- نقد اشکال فاضل قطینی و محقق اردبیلی رحمتهما..... ۴۳
۲. موثق‌ه‌ی اسحاق بن عمار..... ۴۳
- اشکال بعضی بر استدلال به موثق‌ه‌ی اسحاق بن عمار..... ۴۴
- پاسخ به اشکال..... ۴۵
۳. روایت ابی بکر الحضرمی..... ۴۵
- دلالت فقره‌ی اول و دوم روایت بر جواز اخذ از بیت المال با تصدّی جائز..... ۴۸
- بیان محقق کرکی رحمته در نص بودن این روایت بر مدعا..... ۴۹
- اشکال فاضل قطینی و محقق اردبیلی بر کلام محقق کرکی رحمته..... ۴۹
- نقد اشکال فاضل قطینی و محقق اردبیلی رحمتهما..... ۵۱
- شبهه‌ای در مورد روایت ابی بکر الحضرمی..... ۵۱
- پاسخ به شبهه..... ۵۲
- تمسک به روایات وارد شده در مورد احکام تقتل خراج از سلطان..... ۵۲
- اشکال محقق ایروانی رحمته در دلالت این روایات بر مدعا..... ۶۰
- ملاحظات بر کلام محقق ایروانی رحمته..... ۶۲
- اشکال مرحوم امام بر کلام محقق ایروانی رحمته..... ۶۴
- بررسی فرمایش مرحوم امام رحمته..... ۶۵
- اشکال سید خویی رحمته بر دلالت این روایات بر مدعا..... ۶۸
- نقد کلام سید خویی رحمته..... ۶۹
- شبهه‌ای دیگر در دلالت روایات بر مدعا..... ۷۰
- جواب از شبهه..... ۷۳

تنبیها ت اخذ مال زکات و خراج از سلطان

- تنبیه اول: جواز معامله‌ی اموال زکوی و خراجی قبل از قبض سلطان..... ۷۷
- تنبیه دوم: آیا دادن خراج به سلطان جائز واجب است؟..... ۸۰

۸۰	اقوال در مسأله
۸۱	بررسی اقوال
۸۳	روایات دالّ بر عدم وجوب پرداخت خراج به سلطان جائر
۸۳	۱. روایت علی بن یقطين
۸۴	۲. صحیحی زرارة
۸۷	۳. صحیحی عیص بن القاسم
۸۸	إشعار یا دلالت روایتی بر وجوب آداء خراج به سلطان در نظر حضرت امام علیه السلام
۹۰	بررسی دلالت روایت مذکور
۹۱	قول به تحلیل خراج در زمان غیبت در کلام برخی از جمله محقق نراقی علیه السلام
۹۴	ادلّه‌ی محقق نراقی علیه السلام در تحلیل خراج برای شیعیان در زمان غیبت و نقد آن
۹۴	۱. صحیحی مسموع بن عبدالملک
۱۰۳	۲. روایت یونس بن قلیب، یا المعلى بن خنيس
۱۰۵	۳. روایت الحارث بن المعیر النعمانی
۱۰۶	۴. روایت داود بن کثیر الرقی
۱۱۰	۵. صحیحی فضلاء
۱۱۲	اختصاص لزوم استیذان و نفوذ إذن سلطان جائر به صورت استیذان و امکان استیذان
۱۱۴	تنبيه سوم: حلیت أخذ خراج انفال از سلطان معتقد به خراجی بودن آن
۱۱۶	ادلّه‌ی سید یزدی علیه السلام در حلیت أخذ خراج در فرض مذکور
۱۱۷	بررسی استدلال سید یزدی علیه السلام
۱۲۰	تنبيه چهارم: مراد از سلطان در حلّ خراج، سلطان عامی مذهب مدّعی ریاست عامه
۱۲۲	بررسی اخبار دالّ بر جواز أخذ خراج از سلطان جائر
۱۲۹	تنبيه پنجم: عدم اعتبار اعتقاد دافع خراج به استحقاق سلطان در حلیت خراج
۱۳۳	تلبیه ششم: فقدان مقدار معین در خراج
۱۳۵	روایات دالّ بر فقدان قدر معین در خراج
۱۳۵	۱. مرسله‌ی حماد

۲. عهدنامه‌ی مالک اشتر رحمه الله ۱۳۶
- اعتبار قید کیفی صلاح و عدم تضّر اهل خراج ۱۳۸
- حکم خراج مأخوذ از سلطان در صورت فقدان قید کیفی ۱۳۹
- تفصیل مرحوم شیخ رحمه الله ۱۳۹
- بررسی کلام شیخ رحمه الله ۱۴۰
- اگر قرارداد خلاف مصالح باشد، بالکل باطل است یا مقدار زیاده؟ ۱۴۴
- تنبیه هفتم: آیا جواز اخذ، اختصاص به مستحقین از بیت المال دارد؟** ۱۴۶
- ادعای محقق کرکی رحمه الله بر شمول اطلاق روایات بر غیر مستحقین ۱۴۶
- نقد شیخ بر کلام محقق کرکی رحمه الله ۱۴۶
- نظر مختار در سألہ ۱۵۱
- مقدار استحقاق هر مسلمان از خراج و اراضی خراجیه ۱۵۳
- عدم صدق اقسام پنج گانه ملکیت بر ملکیت مسلمین بر اراضی خراجیه ۱۵۴
۱. ملک طلق مشخص افراد ۱۵۴
۲. ملکیت علی نحو الشیاع ۱۵۵
۳. ملکیت وقف خاص نسبت به موقوف علیهم ۱۵۵
۴. ملکیت وقف عام نسبت به موقوف علیهم ۱۵۶
۵. ملکیت سادات و فقراء نسبت به خمس و زکات ۱۵۶
- کلام صاحب جواهر رحمه الله در ملک یا حق بودن اراضی مفتوح العنوة برای مسلمین ۱۵۷
- روایات مربوط به اراضی مفتوح العنوة ۱۵۹
- الف: روایات مربوط به اراضی خراجیه از کتاب الجهاد ۱۵۹
۱. صحیحہ‌ی محمد بن مسلم ۱۵۹
۲. صحیحہ‌ی زرارة ۱۶۰
۳. روایت ابن ابی یعفور ۱۶۳
۴. صحیحہ‌ی محمد بن مسلم ۱۶۶
۵. روایت عمر بن حنظله ۱۶۹
- تفاوت خرید و فروش اراضی خراجیه با خرید و فروش اراضی شخصی ۱۷۷

ب: روایات مربوط به اراضی مفتوح العنوة از کتاب التجارة	۱۸۱
۱. صحیحہی فضلاء	۱۸۱
۲. روایت زرارة	۱۸۳
۳. صحیحہی محمد الحلبي	۱۸۳
۴. روایت ابی الربیع الشامي	۱۸۵
۵. صحیحہی محمد بن مسلم	۱۸۵
۶. صحیحہی دیگر محمد بن مسلم	۱۸۶
۷. روایت محمد بن شریح	۱۸۷
نتیجہی مجموع روایات	۱۸۷
نظر فقهای قدیم عامه در فیه و خراج	۱۸۸
اشتباه عبرت تطبیق آید شریفی «فیء» بر اراضی مفتوح العنوة	۱۹۷
روایات دال بر اختصاص انفال به امام علیؑ	۲۰۰
۱. صحیحہی حفص بن عمر	۲۰۰
۲. صحیحہی معاویہ بن وهب	۲۰۱
۳. صحیحہی داود بن فرقہ	۲۰۳
۴. موثقہی سماعة بن مهران	۲۰۴
۵. روایت زرارة	۲۰۴
۶. روایت محمد بن مسلم	۲۰۵
۷. روایت محمد بن مسلم	۲۰۶
مراد از «بیت المال» یا «بیت المال مسلمین» چیست؟	۲۰۸
شواهدی بر اطلاق بیت المال بر اعم از خراج، انفال و	۲۰۹
۱. روایت دال بر گذاشتن میراث من لا وارث له در بیت المال مسلمین	۲۰۹
۲. روایات دال بر پرداخت دیه مقتولی که قاتلش مجهول است از بیت المال	۲۱۲
۳. روایات دال بر گذاشتن دیه من لا وارث له در بیت المال	۲۱۴
عبارات معتقدین به تفاوت بیت المال امام با بیت المال مسلمین	۲۱۶
رد قول مذکور: (بیت المال واحد با مضارف متعدد)	۲۲۰

- تقسیم بیت المال بعد از خرج آن در مصالح عامه ۲۲۲
- ادله‌ی لزوم تقسیم بیت المال به نحو مساوی ۲۲۳
۱. روایت حفص بن غیاث ۲۲۳
۲. کلام امیرالمؤمنین (علیه السلام) ۲۲۵
۳. نامه‌ی امیرالمؤمنین (علیه السلام) به مصقلة بن هبيرة الشيباني ۲۲۶
- عدم لزوم تسویه در پرداخت یارانه ۲۲۹
- اختلاف بعضی در لزوم تسویه در تقسیم خراج و نقد آن ۲۳۰
- تفاوت به اعتبار ابتدای پرداخت خراج در کلام شیخ طوسی (رحمه الله) ۲۳۱
- نقد کلام شیخ طوسی (رحمه الله) ۲۳۱

شرایط خراجی بودن زمین

- تلییه هشتم: شرایط معتبر در خراجی بودن زمین ۲۳۵
- بررسی شرط اول: (لزوم مفتوح العنوة بودن) ۲۳۵
- راه‌های اثبات مفتوح العنوة بودن زمین ۲۳۶
- مقتضای اصل در نظر شیخ (رحمه الله)، انقال بودن زمین ۲۳۸
- نقد کلام شیخ (رحمه الله) ۲۳۹
- آیا به قول مؤرخین می‌توان در اثبات مفتوح العنوة بودن زمین اکتفا کرد؟ ۲۳۹
- تمسک بعضی به قیام سیره بر اخذ خراج برای اثبات مفتوح العنوة بودن زمین ۲۴۱
- نقد شیخ (رحمه الله) بر تمسک به سیره ۲۴۲
- بررسی جریان أصالة الصحة ۲۴۵
- جریان أصالة الصحة در فعل مسلمین ۲۴۶
- بررسی کلام شیخ (رحمه الله) ۲۴۸
- بررسی شرط دوم خراجی بودن زمین: (فتح به إذن امام باشد) ۲۵۲
- ادله‌ی لزوم إذن امام ۲۵۴
۱. مرسله‌ی العباس الوراقی ۲۵۴

۲۵۵.....	۲. صحیحی معاویه بن وهب.....
۲۵۸.....	۳. صحیحی محمد بن مسلم.....
۲۶۰.....	انفال بودن اراضی مفتوح در زمان خلفاء بنابر اشتراط اذن امام.....
۲۶۱.....	وجوه شیخ رحمه الله برای اثبات خراجی بودن اراضی مفتوح در زمان خلفاء.....
۲۶۱.....	وجه اول: اغلب فتوحات زمان خلیفه‌ی ثانی به اذن امیرالمؤمنین علیه السلام بوده.....
۲۶۲.....	شواهد به اذن حضرت بودن فتوحات در کلام شیخ رحمه الله
۲۶۲.....	الف: روایت جابر الجعفی در خصال:.....
۲۶۹.....	کلام شیخ رحمه الله در اعتماد به سند این روایت.....
۲۶۹.....	نقد کلام شیخ رحمه الله
۲۷۱.....	ب: حضور حسین علیه السلام و بعضی خواص امیرالمؤمنین علیه السلام در بعض غزوات.....
۲۷۳.....	وجه دوم: علم به رضایت ائمه علیهم السلام
۲۷۴.....	نقد وجه دوم.....
۲۷۶.....	وجه سوم: حمل فعل مسلمین در جهاد بر صحت.....
۲۷۷.....	نقد وجه سوم.....
۲۷۸.....	اشکال سید خویی رحمه الله بر وجه سوم.....
۲۷۹.....	نقد کلام سید خویی رحمه الله
۲۸۰.....	بررسی شرط سوم خراجی بودن زمین: (محیة حال الفتح باشد).....
۲۸۱.....	ادلّه‌ی لزوم محیة بودن زمین حال الفتح.....
۲۸۴.....	استدلال بعض المشایخ بر عدم لزوم محیة بودن زمین حال الفتح و نقد آن.....
۲۸۸.....	حکم عروض قوتان بر اراضی محیة حال الفتح.....
۲۹۱.....	حکم شک در محیة بودن زمین حال الفتح.....
۲۹۲.....	ید، اماره‌ی ملکیت حتّی در مثل سواد عراق.....
۲۹۲.....	عدم اماریت ید سلطان بر خراجی بودن زمین.....
۲۹۳.....	سه احتمال در اراضی مفتوح العنوة که کسی ید مالکانه بر آن ندارد.....
۲۹۳.....	نظر شیخ رحمه الله در رجوع به قرعه یا احتیاط در فرض مذکور.....

- کلام بعضی در اثبات انقال بودن زمین در این فرض به مقتضای اصل عملی ۲۹۳
- نقد این کلام ۲۹۴
- بیان سید خویی رحمته الله علیه در جریان اصل و رفع تردید ۲۹۵
- نقد کلام سید خویی رحمته الله علیه ۲۹۶
- بیان مختار ۲۹۷
- جواز فروش ارض خراجی توسط امام علیه السلام و ولی فقیه در کلام سید خویی و بعض المشایخ رحمته الله علیهم ۲۹۷
- بررسی این کلام ۲۹۹
- آیا تصرفات سیره در اراضی مفتوح العنوة جایز است؟ ۲۹۹
- تحقیقی در مورد سواد عراقی** ۳۰۲
- خراجی بودن تمام ارض سواد در نظر شیخ رحمته الله علیه ۳۰۲
- اشکال شیخ رحمته الله علیه بر قول بعدم احتساب بلاد محدثه از اراضی جمیع مسلمین ۳۰۷
- بررسی کلام شیخ رحمته الله علیه ۳۰۷

اقسام اراضی و احکام آنها

- تقسیم چهارگانه‌ی اراضی** ۳۱۴
- الف: زمین موات بالاصالة** ۳۱۴
- اثرات تعلق موات به امام علیه السلام ۳۱۶
- آیا روایات تعلق ارض موات به امام علیه السلام در حد استفاضه و تواتر است؟ ۳۱۷
- روایات تعلق ارض موات به امام علیه السلام ۳۱۷
- ضمیمه‌ی روایات ارض خربه به روایات تعلق موات به امام علیه السلام ۳۲۱
- بیان سید خویی رحمته الله علیه در عدم دلالت ارض خربه بر موات بالاصالة ۳۲۴
- نقد کلام سید خویی رحمته الله علیه ۳۲۵
- آیا ائمه علیهم السلام اجازه‌ی تصرف در موات به نحو احیاء صادر کرده‌اند؟ ۳۲۶
- تمسک شیخ رحمته الله علیه به دو روایت برای اثبات إذن ائمه علیهم السلام بر احیاء موات ۳۲۷
- روایات دال بر إذن ائمه علیهم السلام بر احیاء موات ۳۲۹

۱. صحیحی فضلاء.....	۳۲۹
۲. صحیحی زرارہ.....	۳۳۰
۳. صحیحی محمد بن مسلم.....	۳۳۱
۴. صحیحی دیگر محمد بن مسلم.....	۳۳۱
۵. صحیحی سلیمان بن خالد.....	۳۳۲
۶. صحیحی عبدالله بن سنان.....	۳۳۲
روایات دالّ بر اختصاصِ اِذنِ تصرّف به شیعه.....	۳۳۴
۱. صحیحی مسمع بن عبدالملک.....	۳۳۴
اشکال حضرت امام علیه السلام بر استدلال به صحیحی مسمع بن عبدالملک و نقد آن.....	۳۳۷
کلامی در وثاقت مسمع بن عبدالملک.....	۳۳۹
۲. روایت یونس بن ظبیان یا نعلی بن خنیس.....	۳۴۴
۳. روایت الحارث بن الیهام النصری.....	۳۴۵
مناقشہ حضرت امام علیه السلام بر دلالت روایت الحارث بن المغیرہ.....	۳۴۷
۴. روایت ابی حمزہ ثمالی.....	۳۴۹
۵. صحیحی فضیل بن یسار.....	۳۵۱
۶. صحیحی عمر بن یزید.....	۳۵۵
اشکالات مرحوم امام علیه السلام بر استدلال به روایت عمر بن یزید و نقد آن.....	۳۵۶
اشکال سید خویی علیه السلام بر دلالت روایت بر ما نحن فیہ.....	۳۶۰
نقد کلام سید خویی علیه السلام	۳۶۱
اشکال بر دلالت روایت.....	۳۶۱
۷. روایت ابی خالد الکابلی.....	۳۶۲
دو اشکال مرحوم امام علیه السلام بر استدلال به این روایت.....	۳۶۴
وجه جمع بین دو نوع روایات.....	۳۶۸
احیاء موجب ملکیت است یا اُحقیق؟.....	۳۷۰
عدم نمرہی بحث مملکت احیاء یا اُحقیق آن در کلام محقق اصفہانی علیه السلام	۳۷۴
تصویر نمرہ در کلام سید خویی علیه السلام	۳۷۴

- نقد کلام سید خویی رحمته الله علیه ۳۷۵
- نمره‌ی دیگر مترتب بر این بحث ۳۷۸
- بررسی این نمره ۳۷۸
- ادله‌ی قائلین به اولویت ۳۷۹
- دلیل اول: روایات دالّ بر پرداخت طسق ۳۷۹
- نقد دلیل اول ۳۷۹
- رفع استغراب بین مملکت احیاء و پرداخت طسق ۳۸۳
- مؤیدی بر مملکت احیاء ۳۸۵
- بعضی از روایات مربوط به بیع و شراء اراضی ۳۸۷
- دلیل دوم: دلالت روایات بر عدم احقیق محیی در صورت خراب شدن و احیاء دیگری ۳۹۳
- نقد دلیل دوم ۳۹۳
- دلیل سوم: اخراج محیی عجل الله تعالی فرجه مخالفین را از اراضی ۳۹۴
- نقد استدلال سوم ۳۹۴
- آیا پرداخت طسق و خراج بر محیی لازم است؟** ۳۹۵
- روایات دالّ بر عدم لزوم پرداخت طسق بالاطلاق ۳۹۵
۱. صحیحی معاویه بن وهب ۳۹۵
۲. صحیحی سلیمان بن خالد ۳۹۶
۳. صحیحی عبدالله بن سنان ۳۹۷
- روایات دالّ بر لزوم پرداخت طسق و خراج ۳۹۸
۱. روایت ابی خالد الکابلی ۳۹۸
۲. صحیحی عمر بن یزید ۴۰۰
- تنافی بین روایت مسمع بن عبدالملک و روایات لزوم پرداخت طسق ۴۰۱
- وجوه جمع بین این دو دسته روایت ۴۰۲
۱. جمع اول شیخ رحمته الله علیه در مکاسب: روایات لزوم طسق، بیان اقتضاء است ۴۰۲
- نقد وجه اول ۴۰۲

۲. جمع دوم شیخ علیه السلام در مکاسب: لزوم طسُق مربوط به زمان ظهور ۴۰۴
- نقد وجه دوم ۴۰۵
۳. جمع سید خویی علیه السلام: عموم و خصوص مطلق ۴۰۵
- نقد وجه سوم: مراد از مؤمن، مؤمن به ولایت است ۴۰۷
- روایات دالّ بر این که مراد از مؤمن، مؤمن به ولایت است ۴۰۹
۱. روایت ابان بن تغلب ۴۰۹
۲. روایت سفیان بن السمّط ۴۰۹
۳. روایت ابان بن تغلب ۴۱۲
۴. روایت مسعدة بن صدقة ۴۱۴
- جمع چهارم: حمل روایات پرداخت طسُق بر استحباب ۴۱۶
- نقد وجه چهارم ۴۱۷
- نظر مختار در جمع بن این ده نوع روایت ۴۱۹
- آیا پرداخت طسُق بر غیر شیعه از آن است؟ ۴۲۲
- فروعاتی در مورد احیاء ارض ۴۲۴
۱. آیا احیاء ارض برای هر کسی به هر مقدار جایز است؟ ۴۲۴
۲. آیا ولیّ امر می تواند نفی ملکیت از محیی کند؟ ۴۲۵
۳. اگر کسی با عصیان دستور ولیّ فقیه در محدودیت کفّی و کیفی، زمینی را احیاء کرده مالک می شود؟ ۴۲۶
۴. آیا ولیّ فقیه می تواند طسُق بر زمین هایی که شیعه احیاء کرده قرار دهد؟ ۴۲۷
۵. آیا ولیّ امر می تواند برای ملکیت یا اولویت محیی زمان تعیین کند؟ ۴۲۷
- ب: اراضی عامره ی بالاصالة ۴۲۹**
- ادله ی انقال بودن ارض عامره ی بالاصالة ۴۳۰
۱. روایات «کُلُّ اَرْضٍ لآ رَبِّ لَهَا» ۴۳۰
۲. روایات «الارض کلها لنا» ۴۳۲
۳. روایات دالّ بر انقال بودن بطون الاودية ۴۳۴
۴. صحیحی حفص بن البختری ۴۳۵

- آیا اراضی عامره‌ی بالاصالة با حيازت تملک می‌شود؟ ۴۳۶
- بیان شیخ رحمه الله در تملک با حيازت ۴۳۶
- نقد کلام شیخ رحمه الله ۴۳۶
- استدلال بعضی به روایات تحلیل برای اثبات تملک ۴۳۷
- نقد این استدلال ۴۳۸
- استدلال به روایت «مَنْ اسْتَوَلَى عَلَى شَيْءٍ مِنْهُ فَهُوَ لَهُ» بر تملک ۴۳۹
- نقد استدلال به این روایت ۴۴۰
- استدلال به روایت «لِلْعَيْنِ مَا رَأَتْ وَلِلْيَدِ مَا أَخَذَتْ» بر تملک ۴۴۰
- نقد استدلال به این روایت ۴۴۱
- آیا تعمیر یا تغییر کاربری اراضی عامره‌ی بالاصالة موجب ملکیت می‌شود؟ ۴۴۵
- استدلال بعضی به روایات احیاء ارض برای اثبات تملک ۴۴۵
- نقد این استدلال ۴۴۶
- استدلال به روایت تعمیر ارض برای اثبات تملک ۴۴۶
- نقد این استدلال ۴۴۶
- ج: ارض موات بالعرض** ۴۵۰
- اقوال در موات مسبوق به احیاء ۴۵۰
- مقتضای ادله‌ی عامه ۴۵۲
- تمسک به دو روایت خاصه برای اثبات زوال ملکیت با عروض موات ۴۵۴
۱. صحیحی معاویة بن وهب ۴۵۴
۲. روایت ابی خالد الکابلی ۴۵۵
- تعارض صحیحی سلیمان بن خالد با دو روایت مذکور ۴۵۹
- نتیجه‌ی تعارض صحیحی سلیمان بن خالد با صحیحی معاویة بن وهب ۴۶۱
- مرجّحی برای صحیحی معاویة بن وهب ۴۶۱
- وجه جمعی بین صحیحی سلیمان بن خالد و معاویة بن وهب و نقد آن ۴۶۶
- بررسی قول علامه‌ی حلی رحمه الله در موات مسبوق به احیاء ۴۶۷

۴۷۱	جمع بین روایات به نفع قول علامه رحم از طریق انقلاب نسبت
۴۷۳	نقد جمع مذکور به نحو انقلاب نسبت
۴۷۴	جمع دیگری بین دو روایت
۴۷۵	نقد این جمع
۴۷۸	د: ارض عامره‌ی بالعرض

ضمیمه‌ی اول

۴۸۱	مصرف جزیه برای مجاهدین یا مهاجرین؟
۴۸۱	کلمات قائلین به اختصاص جزیه به مجاهدین
۴۸۴	کلمات قائلین به اختصاص جزیه به مهاجرین
۴۸۶	وجه جمع بین دو قول

ضمیمه‌ی دوم

۴۹۱	بحثی پیرامون سواد العراق
۴۹۱	حدود ارض السواد و مساحت آن
۴۹۹	طول، عرض و مساحت سواد در کتب تاریخ و جغرافیا
۵۰۱	نقد و بررسی
۵۰۲	مساحتی در زمان خلیفه‌ی دوم
۵۰۳	محاسبه‌ی مساحت با کمک ابزارهای امروز
۵۰۴	موقعیت یابی سواد دیروز روی نقشه‌ی امروز
۵۱۲	رسم نقشه‌ی سواد
۵۱۳	توضیحاتی در مورد شکل به دست آمده
۵۱۵	مساحت شکل به دست آمده
۵۱۷	تناسب مساحت به دست آمده با مساحت گزارش شده
۵۱۸	درج برخی از اسناد

- نقشه‌های قدیمی ۵۲۱
- نقشه‌ی عراق ۵۲۱
- نقشه‌ی ناحیه‌ی جبال، همسایه‌ی عراق ۵۲۴
- نقشه‌ی کوه‌ی زمین ۵۲۶
- تصویر ماهواره‌ای از محدوده‌ی اراضی سواد ۵۲۸

کتاب‌نامه

www.ketab.ir